

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI STUDII DE SECURITATE

REZUMAT
TEZĂ DE DOCTORAT

Conducător de doctorat:
Cercetător științific II Sergiu Gherghina

Student-doctorand:
IOANA CONSTANTINA IOANES

(2024)

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI STUDII DE SECURITATE

*Instabilitatea guvernamentală și securitatea energetică în România: O analiză a
impactului asupra concesiunilor din Marea Neagră*

- *Rezumat* -

Conducător de doctorat:
Cercetător științific II Sergiu Gherghina

Student-doctorand:
Ioana Constantina Ioanes

(2024)

Cuprins

<i>Lista graficelor</i>	VI
<i>Lista tabelelor</i>	VII
<i>Lista abrevierilor</i>	VIII
Introducere	1
Metodologia utilizată	3
Încadrarea subiectului în domeniul relațiilor internaționale și studiilor europene	6
Relevanța studiului și contribuția la literatura de specialitate	11
Structura tezei	15
Capitolul 1	18
Cadrul teoretic	18
Introducere	18
Definirea conceptelor-cheie	18
Instabilitate guvernamentală	19
Contracte de concesiune	23
Ape teritoriale	29
Efectele instabilității guvernamentale asupra securității energetice	35
Nișa de cercetare	50
Capitolul 2	54
Efectele instabilității guvernamentale asupra securității energetice	54
Introducere	54
Efectele economice ale instabilității guvernamentale	54
Volatilitatea pieței energetice	55
Limitarea investițiilor directe private	57
Ineficiența energetică și destabilizarea balanței energetice	61
Fenomenul sărăciei energetice	63
Limitarea activităților de explorare, exploatare și producție de gaze naturale și țiței	65
Efecte politice ale instabilității guvernamentale	68
Diminuarea performanței politicilor energetice la nivelul Uniunii Europene	68
Politicile de combatere a încălzirii globale la nivel național	71
Efecte tehnologice ale instabilității guvernamentale	73
Tranziția sectorului energetic către dezvoltarea tehnologiilor regenerabile	73
Rețelele de aprovizionare cu petrol și gaze naturale	76
Concluzii	80
Capitolul 3	81
Posibile cauze alternative ale insecurității energetice	81
Introducere	81
Instabilitatea economică	82
Vidul legislativ	83
Vidul legislativ și limitarea investițiilor directe private	84

Vidul legislativ și exploatarea și producția de energie offshore _____	88
Regimul fiscal neconform _____	90
Interesele strategice divergente ale actorilor participanți pe piața energetică _____	93
Variabilele intermediare între instabilitatea guvernamentală și securitatea energetică _____	94
Cadrul analitic _____	99
Concluzii _____	101
Capitolul 4 _____	102
Metodologia _____	102
Introducere _____	102
Selecția cazului _____	103
Tipuri de studii de caz _____	106
România ca studiu de caz tipic _____	110
Metoda de colectare a datelor _____	113
Date secundare _____	119
Analiza tematică deductivă _____	120
Codare structurală _____	123
Concluzii _____	125
Capitolul 5 _____	126
Analiza securității energetice a României _____	126
Introducere _____	126
Sectorul energetic românesc _____	127
Analiza sectorului energetic românesc între 1989-2007 _____	127
Sectorul energetic al României între 2007-2020 _____	132
Sectorul energetic al României după anul 2020 și confruntarea unor crize de anvergură _____	138
O analiză a contractelor încheiate în apele teritoriale românești (1990–2023) _____	145
România postcomunistă între stabilitate și instabilitate guvernamentală _____	156
Concluzii _____	163
Capitolul 6 _____	165
Instabilitatea guvernamentală și contractele încheiate în apele teritoriale românești _____	165
Introducere _____	165
Contractele de concesiune _____	166
Relația dintre instabilitatea guvernamentală și contractele din apele teritoriale românești _____	171
Instabilitatea guvernamentală și dimensiunea economică a sistemului energetic românesc _____	172
Instabilitatea guvernamentală și dimensiunea tehnică: Operațiunile offshore _____	181
Instabilitatea guvernamentală și dimensiunea securității energetice _____	186
Concluzii _____	190
Capitolul 7 _____	193
Explicații alternative pentru contractele încheiate în apele teritoriale românești _____	193
Introducere _____	193

Cauzele alternative instabilității guvernamentale	194
Instabilitatea economică	195
Instabilitatea legislativă	197
Regimul fiscal	200
Relația dintre cauzele alternative instabilității guvernamentale și contractele încheiate în apele teritoriale românești	202
Instabilitatea economică și contractele încheiate în apele teritoriale românești	203
Instabilitatea legislativă și contractele încheiate în apele teritoriale românești	208
Regimul fiscal neconform și contractele încheiate în apele teritoriale românești	214
Concluzii	222
Capitolul 8	225
<i>Climatul instituțional și contractele încheiate în apele teritoriale românești</i>	225
Introducere	225
Calitatea instituțională și problemele conexe – elemente generale	225
Probleme multiple	228
Relația dintre calitatea instituțională precară și contractele încheiate în apele teritoriale românești	230
Concluzii	239
Concluzii	240
Principalele rezultate	241
Contribuția la literatura de specialitate	249
Limitările studiului	256
Direcții ulterioare de cercetare	258
Bibliografie	260
Anexe	278

Lista graficelor

Graficul nr. 1	Tipuri de efecte ale instabilității guvernamentale asupra securității energetice	79
Graficul nr. 2	Cauze alternative și variabile intermediare la instabilitatea guvernamentală	99
Graficul nr. 3	Cadrul analitic utilizat în lucrare	101
Graficul nr. 4	Principalele efecte ale instabilității guvernamentale asupra concesiunilor offshore	192
Graficul nr. 5	Reprezentarea răspunsurilor oferite în cadrul interviurilor	195
Graficul nr. 6	Relația dintre calitatea instituțională precară și contractele încheiate în apele teritoriale românești	226
Graficul nr. 7	Efectele instabilității guvernamentale asupra contractelor încheiate în apele teritoriale românești	249

Lista tabelelor

Tabelul nr. 1	Profilul respondenților la interviurile semi-structurate	116
Tabelul nr. 2	Schema de codare utilizată în cadrul studiului	123
Tabelul nr. 3	Validarea temelor prin verificarea codurilor	124

Lista abrevierilor

- ACROPO – Autoritatea Competentă de Reglementare a Operațiunilor Petroliere Offshore la Marea Neagră
- ANRE – Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei
- AUR – Alianța pentru Unirea Românilor
- BIRD – Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
- BRUA – Gazoduct care tranzitează următoarele țări: Bulgaria, România, Ungaria și Austria
- BSOG – Black Sea Oil & Gas
- CCA – Actul Schimbării Climatice
- CEE - Europa Centrală și de Est
- DBFO – Proiectare; Construcție; Finanțare; Exploatare și Mentenanță în cadrul parteneriatelor public-privat
- EDG – European Green Deal
- EEZ – Zona Economică Exclusivă
- EPZ – Zona de Protecție Ecologică
- GES – Gaze cu Efect de Seră
- IEA – Agenția Internațională pentru Energie
- IGOs – Organizațiile Interguvernamentale
- ILC – Comisia de Drept Internațional
- ILC – Comisia de Drept Internațional
- IMCZs - Zonele de Coastă care implică Management Integrat
- INGOs – Organizațiile Internaționale Non-guvernamentale
- IRENA – Agenția Internațională pentru Energie Regenerabilă
- LOSC - Convenției Dreptului Mării
- MBC – Conferința de la Montego Bay
- MFI – Instituțiile Financiare Multilaterale
- NATO – Organizația Tratatului Atlanticului de Nord
- NDPI – Sistem Nou de Impozitare a Activităților de Extracție de Minerale
- NPM – Management Public
- ONU – Organizația Națiunilor Unite
- OPEC – Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol

OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
PFI – Investiții Financiare Private
PMP – Partidul Mișcarea Populară
PNL – Partidul Național Liberal
PPP – Parteneriat Public Privat
PRO – Pro România
PSD – Partidul Social Democrat
R&D – Cercetare și Dezvoltare
SRE – Surse Regenerabile de Energie
SUA – Statele Unite ale Americii
UDMR – Uniunea Democrată Maghiară din România
UE – Uniunea Europeană
UNCLOS – Convenția Națiunilor Unite asupra Dreptului Mării
URSS – Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste
USR – Uniunea Salvați România
VMSB – Fond Special de Plăți pentru Companii Petroliere în 1994

Instabilitatea guvernamentală este o caracteristică frecvent întâlnită în multe regimuri politice (Lam, Zhang & Zhang, 2020, Fernandes & Magalhães, 2016). Preocupările privind studierea instabilității guvernamentale derivă din polemice dezvoltate de-a lungul timpului în jurul definirii acestui concept (Hakimi, Boussaada & Karmani, 2022, Conrad & Golder, 2010). Aceste contradicții au apărut atât pe fondul echivalării eronate cu instabilitatea politică, cât și pe fondul dificultăților de configurare a coordonatelor în baza cărora poate fi încadrat (Hakimi, Boussaada & Karmani, 2022, Conrad & Golder, 2010, Pickering & Kisangani, 2022, Walther & Hellström, 2019). Dezbaterile academice despre acest concept se axează deseori pe identificarea și analiza impactului pe care instabilitatea guvernamentală îl generează asupra domeniilor de importanță strategică ale unui stat/ unei regiuni (Escribano & Valdés, 2017).

Cercetările anterioare au evidențiat că instabilitatea guvernamentală influențează sectorul energetic al unei țări, inclusiv nivelul său de securitate energetică (Azzuni & Breyer, 2017; Prontera, 2017). Stabilitatea guvernamentală a căpătat o importanță strategică în planul securității energetice regionale și internaționale, având în vedere efectele pe care instabilitatea le poate genera (Prontera, 2017). Rezultatele au scos în evidență trei tipuri de efecte asupra sectorului energetic: economice, politice și tehnologice.

Efectele economice se concentrează în jurul interacțiunii dintre instabilitatea guvernamentală și o serie de elemente definitorii pentru economia energiei unui stat precum: piață energetică; entități private abilitate să opereze în perimetrele de explorare, exploatare și producție de energie; cerere de energie vs. ofertă de energie; balanța de resurse energetice sau fenomenul sărăciei energetice (Fernandez, 2007; Nikkinen et al., 2014; Magwedere & Marozva, 2023; O’Nolan & Reeves, 2018; Whitford, 2016). În funcție de aceste repere, principalele efecte economice identificate sunt: volatilitatea pieței energetice (Buchan, 2002; Fernandez, 2007; Nikkinen et al., 2014; Strigunov et al., 2022); blocarea investițiilor și descurajarea companiilor private în dezvoltarea unor proiecte de infrastructură energetică (Calderón et al., 2014; Magwedere & Marozva, 2023; Müllner & Dorobantu, 2022); ineficiența energetică și destabilizarea balanței energetice (Al-Rashed & León, 2015; Berrios & McKinney, 2017; Woudhuysen, 2012); limitarea activităților de explorare, exploatare și producție de gaze naturale și țiței și favorizarea apariției sărăciei energetice (Bazilian et al., 2013; Keil, 2013; Morgunova, 2020; Sovacool et al., 2013).

Efectele de ordin politic se concentrează în jurul politicilor energetice adoptate la nivel național, regional și global (Erzurumlu & Gozgor, 2022; Szuleck et al., 2016). Rezultatele teoretice evidențiază modul în care apariția unor crize guvernamentale și lipsa

de coerență a factorilor guvernamentali favorizează diminuarea performanței sau chiar insuccesul implementării atât a politicilor energetice, cât și a politicilor de combatere a încălzirii globale (Siddi & Kustova, 2021; Judge & Maltby, 2017; Goldthau & Sitter, 2020; Szuleck et al., 2016; Mansbridge, 2014). Legătura dintre instabilitatea guvernamentală și politicile energetice și repercusiunile care derivă sunt analizate pe două planuri: la nivel național și la nivelul Uniunii Europene (Giddens, 2015; Kulin & Sevă, 2021). Sunt identificate două repercusiuni de ordin politic: diminuarea performanței politicilor energetice și ineficiența politicilor de protecție a mediului și combatere a încălzirii globale (Proedrou, 2018; Hofmann & Staeger, 2019; Siddi & Kustova, 2021; Giddens, 2015; Kulin & Sevă, 2021).

Efectele tehnologice pun accent pe procesul de dezvoltare și operaționalizare a tehnologiilor specifice sectorului energetic, studiile de specialitate arătând că instabilitatea guvernamentală sporește nivelul de dificultate al acestui proces, sau chiar sistează materializarea cu succes a proiectelor de infrastructură critică energetică (Nolden, 2013; Ćetković & Buzogány, 2016; Stanič & Karbuz, 2021; Öge, 2021; Kirkham, 2022; Talipova, 2022). Pe aceste criterii, au fost identificate două efecte de ordin tehnologic ale instabilității guvernamentale, respectiv: limitarea tranziției sectorului energetic către tehnologiile regenerabile și energia verde și limitarea dezvoltării unor rețele de transport și distribuție a resurselor energetice (Afifi et al., 2013; Öge, 2021; Kirkham, 2022; Skalamera, 2018; Talipova, 2022).

În pofida acestor abordări teoretice ce investighează maniera în care instabilitatea guvernamentală se reflectă în planul securității energetice a unei regiuni și a unui stat, există puține studii care analizează impactul instabilității guvernamentale asupra contractelor de concesiune încheiate în perimetrele offshore ale unui stat. Cercetarea acestui subiect este relevantă deoarece expune și argumentează rolul elementar pe care îl îndeplinește stabilitatea actului de guvernare în sfera valorificării resurselor naturale și a dezvoltării infrastructurii energetice naționale cu aportul unor entități concesionare. Este evidențiat modul în care Guvernul, *de jure* artizan al protejării și asigurării operațiunilor offshore de exploatare și producție de gaze naturale și țiței, poate deveni, în context de destabilizare și inconsecvență în adoptarea unor politici, o sursă generatoare de riscuri la adresa acestui segment al energiei naționale.

Această teză își propune să umple acest gol din literatura de specialitate și să analizeze contractele încheiate în apele teritoriale românești. Întrebarea de cercetare care ghidează acest studiu este: Care sunt efectele pe care instabilitatea guvernamentală le

generează asupra concesiunilor încheiate în perimetrele offshore ale României din Marea Neagră?

Structura tezei

Această teză este structurată în opt capitole care surprind evoluția cercetării cu privire la efectele pe care instabilitatea guvernamentală le generează asupra contractelor încheiate în apele teritoriale românești. Studiul începe cu prezentarea cadrului teoretic și definirea conceptelor cheie, continuă cu identificarea principalelor consecințe ce sunt analizate la nivel teoretic și se încheie cu argumentarea, prin invocarea unor dovezi empirice substanțiale, a modului în care instabilitatea guvernamentală influențează concesiunile încheiate în perimetrele *offshore*.

Primul capitol al acestei lucrări prezintă definirea celor trei concepte-cheie identificate, acestea fiind reprezentate de instabilitatea guvernamentală, contractele de concesiune și apele teritoriale, așa cum sunt definite în studiile de specialitate (Bocse, 2020; Hakimi, Boussaada & Karmani, 2022; Pickering & Kisangani, 2022; Prontera, 2017). Capitolul continuă prin revizuirea și prezentarea concluziilor studiilor care analizează efectele instabilității guvernamentale asupra securității energetice a unui stat. În ultima secțiune este evidențiată nișa de cercetare identificată și explicată relevanța și contribuția pe care rezultatele acestui studiu le pot aduce în literatura de specialitate.

Capitolul 2, structurat în trei secțiuni, identifică și explică trei categorii de efecte: economice, politice și tehnologice, așa cum rezultă din parcurgerea cercetărilor anterioare (Fudge et al., 2011; Lawrence, 2021; Magwedere & Marozva, 2023; Strigunov et al., 2022). Sunt identificate cinci efecte de ordin economic, care sunt centrate în jurul pieței energetice, al fluxurilor de investiții, activităților companiilor private cu capital de stat sau străin, dar și al eficienței și balanței energetice. Efectele de tip politic fac referire la adoptarea și implementarea politicilor energetice care acoperă diverse segmente printre care energia verde și protecția mediului înconjurător și limitarea emisiilor de CO₂. Tipologia efectelor tehnologice se axează pe tehnologiile regenerabile și infrastructura de producție, distribuție și transport a resurselor energetice. În cadrul acestui capitol sunt explicate și mecanismele cauzale care stau la baza producerii efectelor identificate în sectorul energetic.

Capitolul 3 supune analizei o serie de cauze care, în mod alternativ sau cumulativ cu instabilitatea guvernamentală conduc la generarea unuia și/sau mai multor efecte de ordin economic, politic și de securitate identificate (Belenky et al., 2019; R. Heffron et al., 2021;

Hilson & Haselip, 2004; Kaiser, 2022; Rădulescu & Druica, 2014). Sunt identificate și explicate patru astfel de cauze reprezentate de instabilitatea economică, vidul legislativ, regimul fiscal neconform și interesele divergente ale actorilor statali și non-statali angrenați în ecuația de securitate energetică. O atenție aparte este acordată rolului pe care în îndeplinește în această ecuație climatul instituțional al unui stat, încadrat ca variabilă intermediară care catalizează producerea efectelor instabilității guvernamentale și cauzelor alternative asupra domeniului energetic (Adeyemi Afolabi et al., 2022; Kamal et al., 2023; Kwabi et al., 2023; Proedrou, 2022).

Capitolul 4 prezintă cadrul metodologic, strategia de cercetare aplicată în scopul soluționării puzzle-ului empiric și metoda de analiză utilizată pentru procesarea datelor primare și secundare (Creswell & Creswell, 2018; George & Bennett, 2005; Gibbs, 1999; Jónasdóttir et al., 2018). Sunt prezentate principalele aspecte ale procesului de selecție a cazurilor și expuse motivele care stau la baza selectării studiului de caz al României drept caz reprezentativ pentru subiectul cercetat, raportat la țările din Europa Centrală și de Est. Capitolul continuă prin prezentarea modului în care sunt colectate datele, fiind vizată obținerea unor date primare prin susținerea a 32 de interviuri semi-structurate, dar și a unor date secundare, prin procurarea și analiza unor documente oficiale de la nivelul instituțiilor/autorităților cu profil energetic. Acest capitol se încheie prin explicarea analizei tematice deductive, selectată ca modalitate de procesare a datelor culese.

Capitolul 5 prezintă o analiză detaliată a sectorului energetic al României în perioada postcomunistă cu accent pe dezvoltarea sa de-a lungul ultimilor trei decenii și pe provocările contemporane. În cadrul acestei analize, accentul este pus mai întâi pe examinarea evoluției domeniului energetic, a tranziției de la independență la securitate energetică, dar și a impactului dinamicii internaționale și regionale asupra politicilor energetice ale României (Jonek-Kowalska, 2022; Maiorano, 2022; Radulescu et al., 2023; Zhu, Deng & Hu, 2023). Capitolul continuă prin prezentarea principalelor contracte și acorduri încheiate de-a lungul ultimilor trei decenii, la care România a fost și este parte semnatară și al căror obiect constă în valorificarea resurselor energetice existente la nivelul Mării Negre (Haar & Marinescu, 2011; Filis & Leal-Arcas, 2023; Nicuț, 2023). În ultima secțiune, este evidențiat procesul de integrare a Statului Român în tabloul societăților democratice occidentale, de la primele încercări de formare a unui guvern și realizare a unui proces electoral transparent în anul 1990, până în momentul utilizării unor inovații democratice, în luna iulie 2023 (Gherghina & Marian, 2023; Gherghina & Chiru, 2013).

Capitolul 6 surprinde rezultatele analizei tematice deductive aplicate asupra datelor primare și secundare obținute. Acest capitol se concentrează pe testarea empirică a relațiilor ce se formează între instabilitatea guvernamentală și contractele încheiate în apele teritoriale românești. Rezultatele analizei relevă efecte de ordin economic, tehnic și de securitate ce nuanțează teoria existentă aducând totodată o serie de contribuții. Efectele de ordin economic rezultate în urma cercetării se concentrează în jurul master-planului din segmentul energetic, al activităților companiilor concesionare, al fluxurilor de investiții străine directe și al proiectelor de infrastructură energetică demarate sub egida instituției concesionării. Efectele de ordin tehnic vizează dimensiunea operațiunilor de explorare, exploatare și producție de gaze naturale și țiței, dar și cea a tehnologiilor regenerabile, în timp ce efectele de securitate sunt centrate pe reziliența energetică, balanța energetică și eficiența energetică.

Capitolul 7 prezintă de asemenea rezultatele analizei tematice deductive aplicate datelor culese și testează datele empirice cu privire la relațiile ce se formează între instabilitatea guvernamentală, instabilitatea economică, instabilitatea legislativă și regimul fiscal neconform pe de o parte și concesiunile energetice pe de altă parte. Respectând o structură similară capitolului precedent, această analiză surprinde efectele de ordin economic, tehnic și de securitate pe care cauzele alternative le produc asupra contractelor încheiate în sectorul energetic românesc.

Capitolul 8 continuă analiza și expune principalele rezultate obținute în urma analizei cu privire la rolul și impactul pe care îl îndeplinește climatul instituțional al României în tabloul ce cuprinde relațiile dintre variabilele independente și repercusiunile identificate. Totodată, în cadrul acestui capitol sunt prezentate și o serie de elemente complementare care interferează cu calitatea instituțională precară și conduc la apariția unor probleme în planul concesiunilor energetice.

Acest studiu se încheie prin prezentarea principalelor concluzii rezultate în urma cercetării efectuate. Elementele rezultate în plan empiric sunt expuse și argumentate prin sublinierea contribuției pe care o aduc în literatura de specialitate, relevanța pe care o implică raportat la nișa de cercetare identificată, componenta de originalitate pe care o conferă studiului și valoarea adăugată. Ulterior, sunt prezentate câteva dintre limitările cercetării care au fost întâmpinate în cadrul procesului, dar și câteva direcții ulterioare de cercetare care pot fi abordate pornind de la aceste rezultate.

Cuvinte cheie: instabilitate guvernamentală, securitate energetică, contracte de concesiune, ape teritoriale, efecte economice, consecințe tehnice, interviuri semi-structurate, analiză tematică deductivă